

EDN: ZLQXBS

*Батыркулова Айгүл Бекмурзаевна,
педагогика илимдеринин кандидаты,
Кыргыз билим берүү академиясы,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары*

**МЕКТЕП ОКУУЧУЛАРЫНЫН ОКУРМАНДЫК САБАТТУУЛУГУН
КАЛЫПТАНДЫРУУДА КЫРГЫЗ АДАБИЯТЫ ПРЕДМЕТИНИН
ОРДУ ЖАНА РОЛУ**

*Батыркулова Айгүл Бекмурзаевна,
кандидат педагогических наук,
Кыргызская академия образования,
Кыргызская Республика, город Бишкек*

**МЕСТО И РОЛЬ ПРЕДМЕТА КЫРГЫЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ФОРМИРОВАНИИ
ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ**

*Batyrkulova Aigul Bekmurzaevna,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Kyrgyz Academy of Education,
Kyrgyz Republic, Bishkek city*

**PLACE AND ROLE OF THE SUBJECT OF KYRGYZ LITERATURE IN THE
FORMATION OF READING LITERACY OF SCHOOLCHILDREN**

Аннотация: Макалада мектеп окуучуларынын окурмандык сабаттуулугун калыптандырууда кыргыз адабияты сабагынын мааниси жана ролу талданат. Кыргыз адабиятын окутууда колдонулган методдор жана ыкмалар талданып, окуучулардын текстти түшүнүүсүн, сынчыл жана аналитикалык ой жүгүртүүсүн калыптандырууга тийгизген таасири каралат. Изилдөө кыргыз адабияты сабагы аркылуу окуучулардын тилди, маданиятты жана улуттук баалуулуктарды тереңирээк түшүнүүсүнө жардам бере тургандыгын баса белгилейт. Мындан тышкары, макалада чыгармачыл тапшырмалар, интерактивдүү

методдорду колдонуу аркылуу окуучулардын адабий текстке кызыгуусун арттыруу жана тексттеги маанилүү идеяларды түшүнүү көндүмдөрүн өнүктүрүү өзгөчө белгиленет. Кыргыз адабияты сабагы окурмандык сабаттуулукту калыптандырууда негизги куралдардын бири экендиги жана ар тараптуу компетенттүү инсанды тарбиялоодо өзгөчө мааниге ээ экени көрсөтүлгөн.

Аннотация: В данной статье анализируется значение и роль урока кыргызской литературы в формировании читательской грамотности школьников. Рассматриваются методы и приемы, используемые в преподавании

давании кыргызской литературы, с акцентом на их влияние на развитие понимания текста, а также критического и аналитического мышления у учащихся. Исследование подчеркивает, что урок кыргызской литературы помогает учащимся глубже понять язык, культуру и национальные ценности. Кроме того, в статье выделяется применение творческих заданий и интерактивных методов, которые способствуют повышению интереса учащихся к литературным текстам и развивают навыки понимания ключевых идей произведений. Урок кыргызской литературы представлен как один из основных инструментов формирования читательской грамотности и имеет особое значение в воспитании всесторонне компетентной личности.

Annotation: The article analyzes the significance and role of the Kyrgyz literature course in developing reading literacy among school students. It examines the methods and techniques used in teaching Kyrgyz literature, focusing on their impact in cultivating students' understanding of texts, as well as their critical and analytical thinking skills. The study emphasizes that the Kyrgyz literature course helps students gain a deeper appreciation for language, culture, and national values. Additionally, the article highlights the use of creative assignments and interactive methods to enhance students' interest in literary texts and to develop skills in understanding key ideas within these texts. The Kyrgyz literature course is presented as one of the primary tools for fostering reading literacy and holds particular importance in educating well-rounded, competent individuals.

Түйүндүү сөздөр: окурмандык сабаттуулук, адабий билим, текстти түшүнүү, анализ, синтез, чыгармачыл ой жүгүртүү, көркөм чыгарма, маданий мурас, билим берүү процесси, сынчыл ойлом, интеллектуалдык, руханий өнүгүү, адабий текст.

Ключевые слова: читательская грамотность, литературное образование, понимание текста, анализ, синтез, творческое мышление, произведение искусства, культурное наследие, образовательный процесс,

критическое мышление, интеллектуальное, духовное развитие, литературный текст.

Key words: reading literacy, literary education, understanding of the text, analysis, synthesis, creative thinking, work of art, cultural heritage, educational process, critical thinking, intellectual, spiritual development, literary text. Literacy, preparatory period.

Киришүү. Билим берүү – бул окуучулардын билим, билгичтиктерди жана көндүмдөрдү өздөштүрүү, чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн жана моралдык-этикалык көз караштарын өнүктүрүү боюнча окуу жана таанып-билүү ишин жигердүү уюштуруунун жана стимулдаштыруунун максаттуу педагогикалык процесси. Мезгил талабына ылайык жаңыланган билим берүү мазмунуна өтүү бардык билим берүү уюмдарынын мугалимдеринин алдында чоң милдеттерди коюуда. Кыргыз Республикасынын мектептик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартында көрсөтүлгөн «окуучулардын туруктуу өнүгүүсүнө көмөктөшүү үчүн зарыл болгон билимдерди жана практикалык көндүмдөрдү, компетенцияларды алууга даярдыгы үчүн сапаттуу билим берүү жана бардык адамдар үчүн өмүр бою билим алуу мүмкүнчүлүктөрүн жайылтуу» деген мектепте билим берүүнүн максатына ылайык азыркы билим берүү системасы окуучулардын көп кырдуу компетенцияларын, анын ичинде окурмандык сабаттуулугун калыптандырууга багытталган [1, 6-б.].

Маалыматтык коомдо окуучулардын текстти түшүнүү, талдоо жана аны сынчыл ой жүгүртүү менен баалоо жөндөмдөрү абдан маанилүү. Бул көндүмдөрдү калыптандыруу заманбап билим берүү системасындагы эң маанилүү максаттардын бири болуп саналат. Көркөм адабият мектепте адабият сабактарында окулуу менен, баланын акыл жөндөмүн дагы, адеп-ахлактык сапаттарын дагы жана да эстетикалык сезим-туюмдарын да бирге калыптандырууну көздөө менен өзгөчөлөнүп турат [2, 17-б.]. Ушул тараптан кыргыз адабияты каармандардын образдары, моралдык тандоолору жана дүйнө таанымы аркылуу окуучулардын чыгармачылык ой

жүгүртүүсүн, талдоо жөндөмүн жана текстке сынчыл мамиле кылуу жөндөмүн өстүрөт. Бул көндүмдөр окуучуларга мектептен сырткары турмушта да пайдалуу болот. PISA (Programme for International Student Assessment) сыяктуу эл аралык изилдөөлөр окуучулардын окурмандык сабаттуулугу билимдин сапатын баалоонун негизги критерийлеринин бири экенин көрсөтүп келет. «Кыргызстандын окуучуларынын PISA эл аралык изилдөөлөргө катышуусу ийгиликсиз болуп калгандыгы мамлекетибиздин мектептик билим берүү системасынын сапатын жогорулатууга багытталган чечкиндүү иш-чараларды пландаштырууга өбөлгө жана негиз болду», – деп изилдөөлөрдө көрсөтүлгөндөй, кыргыз мектептеринин окуучуларынын көрсөткүчтөрүн жакшыртуу үчүн, кыргыз адабиятын окутуунун натыйжалуу жолдорун табуу абдан актуалдуу [3, 6-б.].

Изилдөөнүн максаты. Окуучулардын окурмандык сабаттуулугун өнүктүрүүдө кыргыз адабиятында колдонулган методдорду конкреттүү мисалдар менен көрсөтүп, алардын колдонулуш учурларын өзгөчөлүктөрүн ачып берүү.

Изилдөөнүн методдору. Бул изилдөөнүн жүрүшүндө жалпы методдордон сырткары теориялык анализ, логикалык жана жалпылоо методдору колдонулду.

Негизги мазмуну. Окурмандык сабаттуулукту калыптандыруу – бул көп кырдуу процесс, ал негизги окуу көндүмдөрүн гана эмес, семантикалык окуу сыяктуу б.а. чыгарманын мазмунун талдоо, берилген идеяларды баалоо, маалыматты чечмелөө жана негизги ойлорду жалпылоо сыяктуу татаал көндүмдөрдү камтыйт. Бул контекстте сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү маанилүү аспект болуп саналат, ал текстти түшүнүүгө гана эмес, анын негиздүүлүгүн тактоого жана башка маалымат булактарына салыштырууга мүмкүндүк берет. Мында окурмандык сабаттуулук окуу иш-аракеттери менен гана чектелбейт, тексттерди талдоо жана чечмелөө көндүмдөрүнүн маанилүүлүгү күндүзү жашоодо да байкалат, жаңылыктардан жана социалдык медиадан жарнамаларга жана көрсөтмөлөргө чейин ар кандай тексттик

материалдардан, ар кандай булактардан пайдалуу маалыматты алуу, ошондой эле аны сынчыл көз караш менен баалоо жөндөмү азыркы маалымат агымынын шартында зарыл. Демек, окурмандык сабаттуулукту калыптандыруу процесси окуу көндүмдөрүн өздөштүрүүнү гана эмес, бул көндүмдөрдү ар кандай турмуштук кырдаалдарда колдонуу жөндөмүн өнүктүрөт. Билим берүү программаларында бул көндүмдөрдү жайылтуучу тексттердин жана тапшырмалардын ар кандай түрлөрүн камтышы маанилүү, бул акыры адамдарга тез өзгөрүп жаткан дүйнөдө көбүрөөк маалыматтуу жана сынчыл окурман болууга жардам берет. Окурмандык сабаттуу адам дүйнөдөгү көп түрдүү маалыматты оңой өздөштүрүп, ар кандай көйгөйлөрдү чечүүгө жөндөмдүү болот.

Мектептеги сабактардын ичинде кыргыз адабияты предмети окуучулардын окурмандык сабаттуулугун калыптандырууда маанилүү роль ойнойт. Кыргыз адабияты сабагы окуучулардын окурмандык сабаттуулугун гана калыптандырбастан, улуттук аң-сезимин, маданий өзгөчөлүктөрдү баалоо жөндөмүн, тарыхый эстутумун чыңдоо аркылуу алардын инсандык жана жарандык сапаттарын өнүктүрүүгө да багытталган. Кыргыз адабиятынын предметтик стандартында көрсөтүлгөндөй, «Адабий билим берүүнүн жалпы максаты – мектеп окуучусун өз улутунун жана дүйнөлүк көркөм адабияттын мыкты казыналары менен тааныштыруу. Алардын дүйнөнү кабылдоодогу эстетикалык табитин ойготуп, өнүктүрүп, атуулдук, адеп-ахлактык позициясын бекемдөө», демек, кыргыз адабияты предмети окуучулардын эстетикалык, адеп-ахлактык, атуулдук өнүгүүсүн камсыздоодо негизги таяныч сабактардын бири болуп саналат [4, 10-б.].

Окурмандык сабаттуу адамды калыптандырууда кыргыз адабияты сабагынын ролу кандай? Кыргыз адабияты, анын ичинде кыргыз жазуучуларынын чыгармалары, адабий чыгармалардын сюжеттери жана каармандары окуучуларды ойлоноуга, талдоого жана чыгармачыл ой жүгүртүп, алардын маанисин түшүнүүгө жана автордук позицияны аныктоого, эне тилдин байлыгы

аркылуу көркөм сөздүн күчүн сезүүгө мүмкүнчүлүк берет. Кыргыз элинин маданий мурастарын, каада-салтын, салттуу баалуулуктарын көркөм чыгармалар аркылуу үйрөнүү окуучуларды өз адабияты, маданияты менен сыймыктанууга жана баалоого тарбиялайт. Мисалы, «Манас» эпосу жана башка классикалык чыгармалар аркылуу окуучулар тарыхый инсандарды, каармандык менен мекенчилдикти терең түшүнүп, ата-бабаларынын руханий мурастарын өздөштүрүшөт.

Окуучулардын окурмандык сабаттуулугун жакшыртууда компетенттүүлүккө негизделген заманбап окутуу ыкмалары, анын ичинде интерактивдүү методдор, топтук талкуулар, чыгармачыл тапшырмалар жана мультимедиа каражаттарын колдонуу чоң мааниге ээ. «Предметтик компетенттүүлүк окуу жана практикалык ишмердүүлүктө ар дайым иш жүзүнө ашырылып турганда гана ийгиликтүү калыптандырылат. Педагог окуу тексттерине жана адабий

тексттерине керектүү иш-аракеттери менен кайсы мазмунга максимум көңүл буруу керектигин баамдап түшүнгөндө гана окуучунун компетенттүүлүгү жогорку деңгээлде калыптанат» – деп белгиленгендей, компетенттүүлүккө негизделген, интерактивдүү методдор менен түзүлгөн Чыңгыз Айтматовдун «Ак кеме» повести боюнча сабактын иштелмесин карап көрөлү [4, 16-б.]. Компетенттүүлүккө негизделген сабак – бул билим алуунун натыйжаларын окуучулардын ар тараптуу компетенттүүлүгүн калыптандырууга багыттаган сабактын түрү. Мындай сабактарда билим гана берилип тим болбостон, окуучулар алган билимдерин реалдуу жашоодо колдоно ала турган көндүмдөрдү жана жөндөмдөрдү өнүктүрүүгө өзгөчө көңүл бурулат. Бул сабактарда окуучулардын теориялык билимин практикалык иш-аракеттер менен байланыштырып, ар бир окуучуну жеке өнүктүрүү жана анын потенциалын ачуу максаты көздөлөт.

	Негизги компетенттүүлүктөр
1	Маалыматтык НК1
2	Социалдык-коммуникативдик НК2
3	Өзүн өзү таануу жана көйгөйлөрдү чече билүүчүлүк НК3

	Предметтик компетенттүүлүктөр
1	Окурмандык ПК1
2	Эмоционалдык – баалуулук ПК2
3	Адабий-чыгармачылык ПК3

Сабактын максаттары:

Максаттар: Окуучулар...	Көрсөткүчтөр (индикатор)
Билим берүүчүлүк: «Ак кеме» повестинин айланасындагы талаш-тартыштарды, каармандардын образдарын талдап, түшүнүшөт.	Эгерде окуучулар: ✓ «Ак кеме» повести боюнча берилген 7 фактыны (6 туура, 1 жалган) аргументтүү айтып беришсе; ✓ Повесттеги көйгөйдүн себептерин, факты менен айтып, жыйынтык чыгара алышса; ✓ Каармандардын жакшы, жаман жактарын айырмалап, топто ойлорун билдире алышса;
Өнүктүрүүчүлүк: Каармандардын образдарын аргументтүү талдоо менен айырмалап билишет	✓ Топтордо повесттеги көйгөйлөрдүн себептерин аныктоо менен каармандардын образын ачып бере алышса; ✓ Топтордо талкуулоо менен, өз позицияларын аныктай, жактай алышса;
Тарбия берүүчүлүк: чакан топто бири-биринин пикирин угууга, сылык болууга тарбияланышат	✓ Топто бири-бирин сыйлап, уга билип, сылык мамиледе болушса, убакытка туура мамиле жасашса

Сабактын методу: интерактивдүү («7 факты», «балыктын скелети», «Галерея тур»).

Сабактын тиби: Билимдерин жалпылоо жана системалаштыруу.

Сабактын жабдылышы: <https://youtu.be/IczАН7ewNX8> «Ак кеме» фильми, слайд, флипчарт, маркер ж.б.

Сабактын жүрүшү

Сабактын этаптары	Убактысы	Мугалимдин иш-аракети	Окуучунун иш-аракети	Компетенттүүлүктөр	
Уюштуруу/ Мотивация	1 мүн	Саламатсыңарбы, балдар! Бири-бирибизди карап, кол менен өзүбүз ойлонуп, ар кандай жест менен учурашып коелу. Андан кийин көз карашыбыз менен амандашалы, эми бири-бирибизди карап жылмаюу тартуулап коёлу.	Окуучулар ордунап туруп саламдашышат. Жагымдуу маанай Окуучулар жанында окуучуга бурулуп, бири-бирине жылмайышат, андан кийин баары мугалимге жылмайышат.	НК 2	
Үй тапшырмасын текшерүү	7 мүн	Анда эмесе, балдар, сабагыбызды баштайлы. Толукпузбу. Үй тапшырмасын «Ак кеме» повести боюнча 7 фактыдан баштайлы. Көңүл бургула. Ар бир фактыны карайбыз, бул жерде 6 туура, 1 жалган факты катылган. Ар бир фактыны туура же туура эмес деп гана айтып койбостон, ар бирин далилдүү айтып беребиз. 1. «Ак кеме» повести 1970-жылы орус тилинде жазылган. 2. Алгачкы аталышы башкача аталышта болгон. 3. Повесттин негизинде Болот Шамшиев «Ак кеме» фильмин тарткан. 4. Чыгарманын башкы каарманы Нургазы аттуу бала. 5. Чыгармада «үч» өзгөчө символдук маанини ичине камтып турат. 6. «Ак кеме» жарык көрөрү менен катуу сындарга, талаш-тартыштарга кабылган. 7. Повесттин негизинде «Шамбала» кыргыз фильми тартылган. Ырахмат, балдар.	Окуучулар берилген 7 фактынын кайсынысы туура же туура эмес экендигин аргументтүү айтып беришет. Алган билимдерин 7 факты аркылуу гана көрсөтө алат.	НК 1 НК 2 НК 3	ПК 1 ПК 2

КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫНЫН КАБАРЛАРЫ
№3 (64) 2024

Окуучулардын билимин актуалдаштыруу	5 мүн	<p>Балдар, алтынчы фактыда айтылгандай, «Ак кеме» жарык көрөрү менен катуу сындарга, талаш-тартыштарга кабылган. Чыгарманын эмне үчүн талаш-тартыштарга кабылгандыгын толугураак ачып берүү үчүн 5 топко бөлүнүп иштейбиз. Топко бөлүнөрдүн алдында, чыгармадагы биздин жүрөгүбүздү өйүгөн суроого жооп табууга аракет кылып көрөлү. Эмне үчүн бала көлгө сүзүп кетти? Себептерин аныктап көрөлү.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Баланын кыялы 2. «Бугу Эне» жөнүндө уламыш 3. Орозкул 4. Кусалык 5. Момун 	Окуучулар суроого жооп берүү менен көйгөйдүн чыгуу себептерин аныктай алышат.	НК 1 НК 2	ПК 1 ПК 2
Сабактын темасы, максаты, индикаторлору	2 мүн	<p>✓ - Демек, балдар, биз бүгүнкү сабакта <i>«Ак кеме» повестинин айланасындагы талаш-тартыштарды, чыгармадагы көйгөйдү аныктоо менен каармандардын образдарын талдап, түшүнөбүз.</i> Каармандардын образдарын аргументтүү талдоо менен айырмалап билебиз, убакытка туура мамиле жасоо менен топто бири-бирин сыйлап, уга билебиз.</p> <p>✓ Ар бир топто 1 ден эксперт ар бирибиздин аткарган ишибизди баалап турат.</p>	Сабактын темасын, максаттарын угушат	НК 1	ПК 1
Жаңы материалды түшүндүрүү.	7 мүн	<ol style="list-style-type: none"> 1. Анда эмесе, 1, 2, 3, 4, 5 деп санап топторго бөлүнөбүз. Жогоруда биз көйгөйдүн 5 себебин аныктаганбыз. 1-топ. Баланын кыялы 2-топ. «Бугу Эне» жөнүндө уламыш 3-топ. Орозкул 4-топ. Кусалык 5-топ. Момун <p>Ар бир топ флипчартта тартылган «балыктын скелети» боюнча себептерди толуктайбыз. Себептерди факты менен далилдейбиз, жыйынтык чыгарабыз. 10 мүнөт убакыт.</p>	5 топко бөлүнүп отурушат. Берилген тапшырмалары боюнча себеп, фактыларды таап, жыйынтык чыгарышат.	НК 1 НК 2 НК 3	ПК 1 ПК 2 ПК 3

КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫНЫН КАБАРЛАРЫ
№3 (64) 2024

Бышыктоо	10 мүн	Анда эмесе, балдар, ар бир топтун ишин көрөлү, угалы. Ар бир презентатор ишин айтып бүткөндөн кийин, 1-топтуку 2 – чиге, 2-3, 3-4, 4-5, 5-1 дикине жылып, толуктоолорду киргизсеңер болот.	5 топ берилген тапшырмалары боюнча аткарган иштерин презентациялап беришет, ар бир презентатор өзүнөн кийинки топтун презентациясына жылып толуктап койсо болот.	НК 1	ПК 2
Сабакты жыйынтыктоо жана баалоо	5 мүн	Анда эмесе, топтук иштин жыйынтыгын эксперттерден угалы, кимдер сабакка кандай катыша алды.	Топто дайындалган 1ден эксперт топтун ишине баа берет.	НК 3	ПК 2
Кайтарым байланыш	5 мүн	Мугалим сүйлөмдүн башын флипчартка же доскага жазат, катышуучулар анын аягын өз ойлоруна таянып, бүтүрүшү керек: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Мурун мен ... деп ойлочумун;</i> • <i>Эми мен бул ... экенин билем;</i> • <i>Мен ... каалайм.</i> Өздөрүнүн бүтүргөн сүйлөмдөрүн окууну суранат жана жалпы жыйынтык чыгарат.	Окуучулар сүйлөмдүн аягын бүтүрүп, окуп беришет, жалпы жыйынтык чыгарышат.	НК 1	ПК 2
Үйгө тапшырма.	2 мүн	Биз бүгүнкү сабакта «Ак кеме» повестиндеги жана анын айланасындагы талаш-тартыштарды аныктай алдык. Көйгөйдүн чыгуу себептерин далилдеп, жыйынтык чыгара алдык. Каармандарга талдоо жүргүздүк. Көркөм шарттуулук боюнча билдик. Эми, балдар, үйгө тапшырма «Эгер мен баланын ордунда болсом...» деген темада эссе жазып келгиле. Чыгыш акылманы: <i>«Билим алуу - эр жүрөктүүлүк, билимди тереңдетип алуу – акылмандуулук, аны туура колдонуу искусствонун жеткен чеги» деп айтмакчы, чыгармадан алган таасириңерди, сезимиңерди, эмоцияңарды, ой толгооңорду эссе аркылуу мыкты чагылдырып берет деген ишеничтемин.</i>	Сабакка жалпы кайтарым байланышты угуу менен, үйгө тапшырма алышат	НК 2	ПК 2

Сабакта колдонулган «7 факты», «фиш-боун» (балыктын скелети), «Галерея тур» ыкмалары сабакта окуучулардын теманы терең өздөштүрүүсүн, көйгөйлөрдү талдоосун жана командалык иштөөсүн камсыздайт. «7» факты ыкмасы. 7 факты: 6 туура, 1 жалган

факты мугалим тарабынан сунушталып, окуучулар туура же жалган экенин фактылар менен далилдеп айтып беришет. Бул ыкма окуучуларды текстти терең түшүнүүгө жана тексттик далилдерге таянып, фактыларды талдоого үйрөтөт. Топтордо колдонула турган окутуу ыкмаларынын бири – бул Fishbone техникасы. Ал англис тилинен сөзмө-сөз которгондо «Fishbone» же «Балыктын сөөгү» деп которулуп жүрөт. «Балык сөөгү» («балык сөөгү», «балык скелети») – жапон окумуштуусу Каору Исикаванын ыкмасынын жөнөкөйлөштүрүлүп аталышы. Маалыматты берүүнүн бул графикалык техникасы көйгөйдү бөлүп көрсөтүү, анын себептерин жана далилдөөчү фактыларды тактоо жана маселе боюнча корутунду түзүү аркылуу кубулуштун анализинин жүрүшүн образдуу түрдө көрсөтүүгө мүмкүндүк берет». [5, 38-б]. «Галерея тур» көбүнчө топтордо жүргүзүлүп, окуучуларга чыгарманын мазмуну боюнча өз көз карашын сүрөттөр же тексттик карточкалар аркылуу чагылдырууга мүмкүнчүлүк берет. Андан кийин ар бир топтун иши «галерея» сыяктуу илинип, калган окуучулар аны карап чыгышат жана өз ойлорун айтышат. Текстти визуалдык образдар аркылуу кабыл алып, анын негизги идеяларын айкыныраак түшүнүүгө мүмкүнчүлүк берилет, ар бир топ өздөрүнүн эмгеги тууралуу комментарийлерди угат жана башкача көз карашты көрөт. Бул ыкмалар окуучулардын текстти түшүнүү, аны талдоо жана өз оюн билдирүү көндүмдөрүн өнүктүрүүгө чоң таасир берет. Андыктан бул ыкмалар окурмандык сабаттуулукту калыптандырууда абдан натыйжалуу.

Корутунду. Изилдөөнүн натыйжалары окуучулардын окурмандык сабаттуулугун өнүктүрүүдө кыргыз адабиятындагы методдордун эффективдүүлүгүн тастыктады. «Ак кеме» сыяктуу чыгармаларды талдоо аркылуу ар бир методдун окуучулардын адабиятка болгон кызыгуусун арттырууда жана текстти түшүнүүдө канчалык маанилүү экени белгилүү болду. Изилдөөдө ар бир метод өзүнө мүнөздүү өзгөчөлүктөр менен таасир этери көрүндү. Мисалы, аналитикалык талдоо

чыгармадагы негизги темаларды жана символдорду түшүнүүгө жардам берип, окуучулардын сынчыл ой жүгүртүүсүн жакшыртат. Жогоруда аталган ыкмалар окурмандык сабаттуулукту калыптандырууда окуучулардын интеллектуалдык жана чыгармачыл мүмкүнчүлүктөрүн ачууга жардам берери аныкталды. Комплекстүү мамиле жасоо окуучулардын адабиятка кызыгуусун арттырып, алардын адабий текстти түшүнүү жана турмушта колдоно билүү жөндөмдөрүн өркүндөтүүгө өбөлгө түзөт.

Жыйынтыгында, кыргыз адабияты сабагы аркылуу окурмандык сабаттуулукту калыптандыруу ар бир методдун туура жана максаттуу колдонулушу аркылуу ийгиликтүү ишке ашат.

Адабияттар:

1. Кыргыз Республикасынын жалпы мектепте билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты. – Бишкек, 2022. – № 393.
2. Рысбаев С.К. Баланын китеп окуусун уюштуруу технологиялары [Текст]. – Бишкек, 2022. – 220 б.
3. Мамытов А., Тагаева Г. Направления подготовки учащихся основной школы Кыргызской Республики к международным исследованиям «PISA-2025». // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2021. – № 1 (53). – С. 3-17. – EDN: DXWNJA
4. Кыргыз Республикасынын окутуу кыргыз тилинде жүргүзүлгөн жалпы билим берүүчү уюмдарынын 5–11-класстары үчүн «Кыргыз адабияты» предметтик стандарты. – Бишкек, 2022. – 64 б.
5. Шаршенова Р. Кыргыз тилин окутууда кыргыз адабиятынын материалдарын кеп материалы катары колдонуунун заманбап ыкмалары. // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2023. – № 2 (60). – С. 36-42. – EDN: YSLDMF
6. Маалыматтык булактар:
- [OECD PISA сайты](<https://www.oecd.org/pisa/>)

- [Wikipedia](<https://ru.wikipedia.org/wiki/>)
7. Муратов, А. Кыргыз адабияты сабагында көркөм тексттин маңызын ачуу // Известия вузов Кыргызстана. – Бишкек, 2008. – № 8, – С. 29–31.
8. Батыркулова А., Койлубаева А. Мыкты сабак ийгиликтин ачыкчы. – 1-китеп. – Бишкек, 2023.

Рецензиялаган:
Муратов А.Ж.,
педагогика илимдеринин доктору, профессор